

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SĂPTĂMĂNAL SUPT ÎNGRIJIREA UNUI COMITET

CUPRINSUL:

- Virgil Al. Popescu : Urmările unei greșeli politice.
G. Sima „Universul” d-lui General Crăiniceanu.
St. Moldovan Din Basarabia noastră: și bune și rele.
Dr. O. Ghibu In atențiunea învățătorilor refugiați.
„Tribuna” Federația Unionistă.
V. P. Amintirile unui diplomat rus.

CRONICI:

Clubul cons.-marghilomanist.—Alte tendințe de maghiarizare.—
Sfârnări și eroi.—Maniere ungurești.—O nouă ligă.—La ce
se gândesc Sașii din Sibiu.—Către abonații „Tribunei”.

REDACȚIA:
„LIBRĂRIA STĂNCIULESCU”
Bulevardul Elisabeta No. 5
BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA:
SOC. AN. „RAMURI”
Strada Liceului No. 5
CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

12592

A apărut:

Anul al X-lea, No. 34

BUCUREȘTI

20 Septembrie 1945

DRUM DREPT

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÂNALĂ

DIRECTOR: N. IORGA

REDACTORI: } D. N. CIOTORI, C. Ș. FĂGETEL
I. U. SORICU și D. TOMESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUMARUL

Cu articole semnate de: N. Iorga, I. U. Soricu, Eug. Boureanu, Ion Scăenaru (Mihnea Olmaz).

REDACTIA și
ADMINISTRAȚIA:

CRAIOVA

— Strada Liceului No. 6 —

ABONAMENT ANUAL:

În țară Lei 10

În străinătate „ 12

Numărul 20 bani

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMĂNALĂ

URMĂRILE UNEI GREȘELI

Într'un număr recent al revistei noastre, am dovedit cu acte citate din cărțile diplomatice anglo-ruse că România putea să împiedice intrarea Turciei în războiu, dacă i-ar fi refuzat tranzitul munițiilor, căci, după cum spuneam, „la izbucnirea marelui războiu Turcia nu era de loc pregătită. Ea nu avea tunuri, nu avea puști, nu avea cartușe și obuze, nu avea fabrici de munițiuni, submarine și aeroplane, nu dispunea de ofițeri destoinici și de bani. Forturile din strâmtoari erau dărăpănate și în imposibilitate de a se apăra, neavând artileria necesară“.

Turcia rămânând însă neutră, și trebuia să o facă, căci în halul de nepregătire în care se afla nu putea să încerce cu nici un preț o aventură războinică, întreaga situație pe frontul oriental, dacă nu pe toate fronturile, ar fi fost cu totul schimbată. Închiderea Dardanelor a tăiat legătura dintre aliași și Rusia, împiedecând-o pe aceasta să-și procure munițiunile de care are nevoie din Franța, Anglia sau America. Iar lipsa aceasta de munițiuni a fost unica cauză a retragerii forțelor rusești de pe culmile Carpaților în actuala lor linie de apărare.

Astfel stând lucrurile, este evident că neutralitatea noastră a adus cele mai mari foloase puterilor centrale, făcând posibilă înarmarea Turciei și izolarea aproape completă a imperiului Moscovit.

Dacă România declara războiu Austriei, odată cu Franța și Anglia — *susținem că atunci a fost momentul cel mai favorabil pentru intrarea noastră în acțiune* — conflictul european ar fi astăzi pe sfârșite, dacă nu chiar sfârșit.

Prin alipirea noastră la Tripla Înțelegere, încă de la începutul conflictului, profitam de debandada care domnea în armata austriacă, înainte de a fi încadrată de germani, și odată cu intrarea trupelor rusești în Lemberg, armata română ar fi ajuns pe malurile Tisei. Zăpăceala în Austro-Ungaria ar fi fost și mai mare, elementul românesc nu ar fi răspuns cu atâta grabă la chemarea lui Frantz Iosef, dezertările în masă — cum s'au întâmplat printre regimentele cehe — ar fi slăbit și mai mult armata lui Aussenberg, Pottorek și alții ejusdem farinae. În același timp am fi împiedicat recrutarea ulterioară a elementului românesc lăsat la început la vatră, am fi lipsit astfel pe austriaci de un

număr de 300.000 de soldați și mai mult, cari eu dragă inimă s'ar fi înrolat în armata noastră, dacă am fi avut nevoie de ei.

Carpații l-am fi trecut cu ușurință — pe atunci ungurii săpau tranșee în jurul Pestei, nu la Predeal — în câteva zile armatele noastre s'ar fi aflat în inima Ungariei, căci rezistența ce ni s'ar fi opus ar fi fost minimă, — austriacii având destul de furcă cu armatele rusești.

Am fi putut noi însă să menținem cuceririle noastre? Răspundem categoric: am fi păstrat și astăzi toate cuceririle noastre, căci, după cum am dovedit în precedentul articol, Turcia ar fi rămas neutră, Dardanelele nu ar fi fost închise și Franța, Anglia, America și Japonia ar fi putut să ne aprovizioneze atât pe noi cât și pe Ruși cu munițiile necesare. Ofensiva Austro-Germană din primăvara și vara anului acesta nu ar mai fi avut acelaș rezultat. Armatele ruso-româno-sârbo-italienești ar fi format un singur front de la Baltică la granița Elveției, asediind Berlinul și Diena.

Se va zice că Bulgarii ar fi putut să ne sară în spate... Această ipoteză este absolut inadmisibilă, căci ea și Turcia, Bulgaria nu era de loc pregătită și afară de aceasta, în cazul unei agresiuni bulgare, Grecii i-ar fi atacat la rândul lor, neutralizând astfel intrarea lor în războiu contra noastră.

Ca concluzie, afirmăm că momentul cel mai prielnic pentru intrarea noastră în acțiune ar fi fost a doua zi după consiliul de coroană de la Sinaia. Intrând atunci în războiu contra dușmanului nostru de secole, Ungurii, am fi profitat de zăpăceala primului moment, trecând Carpații cu ușurință, am fi smuls din ghiarele ungurești o jumătate milion de soldați români, cari ar fi putut să mărească rândurile armatei noastre, am fi intrat într'o țară cu o populație amică și nesărăcită, cum e astăzi.

La obiecțiunea că nu am fi avut munițiuni suficiente, răspundem, că munițiuni și tot ce ne trebuia ne-am fi procurat cu ușurință prin Dardanele, și precum Englezii au creiat de la începutul războiului și până astăzi o armată de 3.000.000, tot astfel noi am fi putut să avem astăzi pe picior de războiu o armată bine echipată de un milion, socotind și pe ardelenii cari ar fi intrat cu sutele de mii în rândurile noastre.

Constatăm cu durere că am pierdut acest moment, cel mai favorabil dintre toate; am mai pierdut și alte momente favorabile, cum au fost, căderea Lembergului, ofensiva rusă în Carpați și intrarea Italiei în acțiune, și numai grație acestor greșeli ale politicii noastre, am ajuns acolo unde suntem astăzi: încercuiri de armate dușmane, și amenințați să devenim o provincie ungurească.

„UNIVERSUL” D-lui GENERAL CRĂINICEANU

Revista noastră s'a ocupat în mai multe rânduri de ziarul «Universul», căruia d. N. Dumitrescu-Câmpina, proprietarul material al lui, făcuse neiertata greșală de a-i da o direcție condamnabilă din punctul de vedere al marilor noastre interese naționale. S'a înfierat aici, în mai multe rânduri, tendința aceasta dezastruoasă a «Universului», cu singurul scop de-a face pe cei răspunzători să ia măsurile necesare de îndreptare a răului, și, paralel cu aceasta, s'a arătat și ce ar trebui să fie astăzi «Universul», ca cel mai popular ziar românesc.

Provedința a voit ca acest ziar, care avea și oarecari tradiții, să nu cadă până la sfârșit pradă dușmanilor neamului nostru, și a adus în fruntea lui pe d. general Crăiniceanu, căruia d-l Dumitrescu-Câmpina i-a oferit direcția politică. Ne-am exprimat și atunci, când d-l general a primit propunerea proprietarului «Universului», neîncrederea în acest ziar, pentru că ne gândeam că un om, căruia i se oferă un lucru atât de pușin precis, la un ziar cu un mecanism atât de complicat, nu va fi în stare să facă acolo ceea ce dorește, și ceea ce trebuie.

Spre marea noastră părere de bine însă, d-l general Crăiniceanu, intrând la «Universul», nu s'a mulțămît acolo cu simplul rol de oaspe cu oare cari drepturi, ci s'a instalat ca un adevărat comandant, care știe ce vrea și știe să poruncească și să lucreze în acelaș timp. Încă în primele zile d-sa a îndepărtat din redacție tipurile suspecte și a făcut rânduială pre cum se cuvenea, dând foi demnitatea unei adevărate gazete naționale, bine inspirată și bine redactată.

Astfel simțim o adevărată satisfacție că «Universul» a devenit, mai curând de cum ne-am fi așteptat, aceea ce dorisem noi, și aceasta grație patriotismului devotat al d-lui general Crăiniceanu. Și pentru ca să facem și din parte-ne dovada înțelegerii depline a situației, noi și toți prietenii noștri, cari am colaborat în ultimul sfert de an la «Epoca», am declarat că vom sprijini prin colaburarea noastră și acțiunea publicistică a «Universului».

Dea Domnul ca această muncă săvârșită în frățescă dragoste și înțelegere, să-și dea cât mai curând roadele sale îmbelșugate.

Gh. Sima

DIN BASARABIA NOASTRĂ: ȘI BUNE, ȘI RELE

— IMPRESII ȘI PĂRERI —

Mare e tragedia fraților de peste munți; dar zguduitoare e și tragedia ce se desfășoară astăzi, cu un trist belșug de efecte naturale, la frații noștri de peste Prut. Pentru a înlătura încă odată legenda uricioasă—cu privire la o imaginară vitregie a noastră față de basarabeni, în raport cu „interesul exagerat“ ce-l purtăm ardelenilor—pusă în circulație de rău-voitori în deajuns de cunoscuți, —cred nimerit să apară tocmai în „Tribuna“ ardelenilor unele aspecte autentice din viața puțin cunoscută de astăzi de peste Prut.

D-l O. Goga, răspunzând unei studente basarabence, a subliniat în chip mișcător, la congresul studentesc din Galați, felul cum apreciază ardelenii jertfa covârșitoare pe care trebuie s'o facă și de data aceasta frații de peste Prut pentru binele comun al neamului nostru chinuit de cele mai contrațicătoare greutăți. Nu pentru a răscoli această rană arzătoare—numai așa de dragul impersonal ce-l avem față de arta eternelor dureri omenesti—ne ocupăm noi acum de suferințele martirilor basarabeni, ci și pentru a ne încerca astfel să spulberăm, pentru a nu știu câtea oară, o veche și nedreaptă acuzație, cum că ascultăm numai tânguirile fraților de peste munți și sântem cu desăvârșire surzi la gemetele ce ni vin „tot mai rar și mai slab“ de peste Prut.

Cele câteva lucruri, pe care le înfățișez mai la vale, le dețin de la un român basarabean conștient, care a cules însuși, și de foarte puțin timp, impresiile acestea sincere și informațiile sigure ce mi-a încredințat.

* * *

În Basarabia se cunoaște că uriașul imperiu vecin e în război. Zadarnic ni-o spun trecătorii ocazionali prin Chișinău, întrebunțând formula stereotipă, că „alimentele nu s'au scumpit de loc, iar viața se scurge sub tormeile ei obișnuite“... S'o creadă cel mult acei care trec grăbiți prin Chișinău, Odessa și alte orașe mari, unde e natural ca viața biurocratică să nu fie schimbată într'un chip mai isbitor. Dar pentruca să vadă cineva că Basarabia face parte dintr'un imperiu ce poartă un greu război, să se ducă la țară, și mai ales în partea de sus a provinciei. Numai acolo poate vedea,

cu adevărat și în toată goliciunea ei, realitatea sfâșietor de crudă a războiului.

Ori tocmai acolo, unde „râsul roșu“ hohotește mai nepăsător în Basarabia, sânt românii noștri, bieții țărani moldoveni. Îs doar numai la câțiva pași de teatrul sângeroaselor lupte de la granița bucovineano-basarabeană.

Cine a vizitat în timpuri liniștite satele de peste Prut, din nordul Basarabiei, unde populația românească e mai compactă, știe că starea materială a țăranilor moldoveni de acolo e dintre cele mai îmbucurătoare. S'o cunoască robii satelor din Moldova și din șesul Munteniei—sigur c'ar invidia-o. Aceia au pământ, sau, când n'au, se bucură de roadele pământului muncit în sudorile frunței lor, au gospodăria de toată mândrețea; cu un cuvânt: îs oameni înstăriți.

Astăzi gospodăriile sânt părăginite; cea mai neagră sărăcie se răstăță pretutindeni. Ținuturile din susul Basarabiei sânt chiar aproape cu desăvârșire evacuate. Femeile și copiii duși Dumnezeu știe unde, iar bărbații toți la război. S'au văzut cazuri când murind unii bătrâni prin sate, n'a avut cine să-i ducă la groapă.

Se întorc din când în când răniți fără mâini sau fără picioare: nenorocite trunchiuri, de care viața își râde, însuflețindu-le numai atât cât mai e nevoie ca să vadă înșile halul în care au ajuns. Și rătăcesc prin sate lugubrele arături, în căutarea familiilor pe care nu le mai află.

* * *

De sigur, nu puțin interesant e să se știe chipul cum ne judecă „rușii“ pe noi și atitudinea noastră față de catastrofa europeană de astăzi. În Basarabia „rușii“ care discută mai cu aprindere atitudinea României, veți fi înțelegând poate, sânt boerii, românii rusificați.

Aceștia îs perfect conștienți de originea lor, și cu toate astea, iată vorbele cu care de obicei întâmpină pe cei veniți mai de curând din regatul nostru:

—„Ce mai face România *voastră*?...“

Fiind pe de-o parte supt obsesia grozavei realități a războiului, „rușii“ aceștia, ca și cei veritabili, au o adevărată admirație pentru însușirile de „șurubar“ ale D-lui Brătianu și celorlalți guvernanți români. Nu e puțin lucru dar, repetă ei mereu, să scu-

tești mai bine de un an țara de grozăviile și de tot felul de urmări nenorocite ale războiului.

Pe de-altă parte însă sânt cu adevărat furioși „că nu ne-am ținut de cuvânt“, intrând până acum în luptă alături de dâșii. Furia aceasta se manifestă și prin încercări de usturătoare ironie la adresa noastră pentru pretenția ce-o avem „că i-am scăpat la 77 din ghiarele turcilor“.

Au început chiar să capete vecinii noștri convingerea că nu vom mai interveni.

* * *

Lucrul la care ne-am fi așteptat noi ceștia din regat mai puțin decât la orice este, fără îndoială, ca spiritul național să deie semne de *redeșteptare* în conștiința multor intelectuali români basarabeni, tocmai acum, supt forma uneia din puținele urmări fericite ale nenorocitului război la care frații noștri sânt siliți să iea parte.

În adevăr, românii din pătura cultă, având diferite situațiuni importante în mijlocul societății rusești, cari până eri se rușinau de originea lor, astăzi nu se sfiesc să susțină, în convorbirile pe care le au chiar cu rușii, că „ar face foarte bine Țarul dacă ne-ar da (pe noi basarabeni) României“. Vor fi preferind sceptrul român, poate și din cauza că, fiind supt impresia nenorocirilor grozave pe care li le-a adus războiul, nădujduesc că România nu va mai intra în acțiune. (Să nu se uite că nădejdea e întotdeauna și o dorință). Nespunând că motivele care le-au dat naștere ni sânt indiferente, fapt e totuși că vorbele acestea—care ar fi avut drept sancțiune în timp de pace deportarea în Siberia—au fost rostite și *tolerate*.

Și acum două scene, la care informatorul nostru a fost deasemeni martor.

La Odessa, în focul unei discuții, un ziarist francez, enervat de întârzierea României de a intra în acțiune, reedita vechea legendă calomnioasă că latinitatea românilor constă în aceia că sânt urmașii pungășilor și tâlharilor exilați de Traian în Dacia...

Fără să-și piardă sârta, tânărul basarabean cu care discuta—și care, notați, nu fusese niciodată în România—i-a dat acest

răspuns tăios: „—Da, câți n'au mai încăput în Galia, Traian i-a trimis în Dacia“.

Într'un oraș mare, un ofițer superior, român de origine, ocupă postul de cenzor militar. Precum vedeți, post de mare încredere.

Cenzorul își întreabă copilul—pentru a arăta celui ce ni relatează faptul ce fel și-l educă: „Care-i țara și unde locuiește neamul tău?“ Copilul, fără multă ezitare, cu obișnuința unui lucru care nu-l face pentru întâia oară, se îndreaptă către harta care-i era în față și urmărește cu degetul cursul Nistrului, al Tisei și al Dunărei.

Hotărât, după toate cele ce se petrec astăzi în Basarabia: un vădit reviriment se produce în conștiința românească.

* * *

Să pierdem speranțele pe care le nutrim? Pentru ce? Pentru că așa ni spun astăzi, ocupându-se în termenii cei mai duioși de Basarabia, acei cari până acum — în lunga lor carieră politică — n'au rostit un singur cuvânt cu privire la existența fraților noștri de peste Prut?...

Nu știu, și nici nu putem ști, cum vor fi urmat sau urmează tratativele diplomatice ale D-lui Brătianu.

Se spun multe. Se spune chiar că ar fi cerut — unii afirmă că ar fi și obținut—Basarabia întreagă sau măcar jumătate de la Ruși; în caz de victorie. Să dea Domnul!

Noi însă sântem mai puțin optimiști.

Am fi peste măsură de mulțumiți dacă, la încheierea păcei generale—pe lângă celelalte drepturi cari ni s'ar face—s'ar pune în discuție și s'ar obține pentru basarabeni ce puțin *limba națională în școli*.

Guvernanții noștri, cari se codesc atâta să intervenim în favoarea ardelenilor și bucovinenilor—printre altele, și pentru motivul că „nu putem sacrifica pe basarabeni în favoarea celor dintâi“—se vor fi gândit oare vreodată *serios* la această însemnată problemă?...

Șt. P. Moldovanu.

IN ATENȚIUNEA ÎNVĂȚĂTORILOR REFUGIAȚI DIN TRANSILVANIA

Dela începutul războiului european și până în zilele acestea, o mulțime de învățători români din Transilvania, cari considerau că o crimă față de sufletul lor și al neamului lor, să servească idealul unguresc, s'au refugiat în România, cu credința că vor putea lupta sub steagul românesc pentru desrobirea nenorocitei lor țări. Nimeni n'a ținut socoteala acestor oameni, cari au gemut mai grozav sub greutatea sistemului dominant din Ungaria și cari aici s'au împrăștiat prin diferitele părți ale țării, fără ca să li se știe de urmă. Subsemnatul mă adresez prin aceste rânduri către toți acești învățători, rugându-i să mă puie în curent cu soarta lor, dela venirea lor în țară. Ași dori să știu exact: câți învățători refugiați sunt astăzi în România, (atât greco-orientali, cât și greco-catolici)? Numele lor; anul nașterii; unde și când a terminat școala normală (preparandia); unde și de când a fost învățător; starea lor civilă (căsătorit; cu copii ș. a.) Câți dintre ei au fost în războiu; au fost răniți? etc... De când sunt veniți în țară? Care le e situația astăzi? Ce necazuri și ce dorințe au?

Rog pe toți aceia, cari vor ceti aceste rânduri, să-mi dea datele cerute și să atragă și atențiunea cunoscuților lor cari nu citesc „Tribuna“, ca să-mi trimită datele.

Apelul acesta îi privește și pe aceia cari au terminat școala normală în 1914 și n'au apucat să fie aleși sau numiți învățători.

D-r Onisfor Ghibu

Inspector al învățământului primar din
arhidieceasa ortodoxă română a

Transilvaniei

București, Str. Profetului 6.

FEDERAȚIUNEA UNIONISTA

Joi în 17 Septembrie a. c., s'a produs un eveniment de cea mai mare însemnătate în viața politică a României. Supt numirea de *Federațiune unionistă* s'a săvârșit, pe neașteptate, înfrățirea tuturor elementelor, cari vreau unirea cu Ardealul și înțeleg să lupte fără șovăire pentru înfăptuirea idealului național.

În loc de orice comentariu, reproducem aici apelul, prin care s'au adresat țării, cu acest prilej, inițiatorii și conducătorii federației unioniste:

În aceste clipe tragice, când vijelia deslănțuită peste Europa tină d'asupra capetelor noastre, avem datoria să ne scuturăm din toropeala la care ne îmbie dușmanii din lăuntru și din afară, să ne ridicăm cu bărbăție mai presus de trecătoarele griji de partid, să ne învingem noi pe noi înși-ne, ca să nu fim covârșiți decât de un singur gând: Înfăptuirea Idealului Național! Acestui gând — stăpânitor și călăuză —, să-i înclinăm toate puterile noastre vrednice și curate.

Să deschidem cartea sfântă a trecutului nostru și să ne împărtășim cu dulul înaintașilor noștri, cari, prin unire și știind să vroitască limpede și deodată numai una, și-au împlinit toate isbânzile.

Așa și azi, să uităm toate și să nu voim decât una: Unirea cu Ardealul.

Să ne amintim de vremile de mărire ale Istoriei noastre naționale și nestrămutat să stea înaintea noastră pilda înălțătoare a Unioniștilor de la 1857.

Să ne strângem sub un drapel larg, noi toți tovarăși la străduințele pentru înfăptuirea idealului național.

Pentru o așa operă, trebuie să avem o unealtă tare, un organism puternic, pe care ne-am propus să-l creăm sub numele de Federațiunea Unionistă și ne-am învoit să-l proclamăm de președinte al ei pe d. Nicolae Filipescu.

Cu puterea închețată în jurul Unirei vom sprijini guvernul dacă va înfăptui cu tărie pentru împlinirea aspirațiilor noastre, — sau de nu, — vom lua răspunderea puterii.

Conservatori și conservatori-democrați, Români ardeleni și bucovineni așlători în țară, precum și toți bunii Români fie că sunt sau nu înregimentați într'un partid politic, sunt datori să se strângă sub scutul Unirei, cu hotărârea d'a lupta fără preget până când vom vedea realizat idealul național și vom fi așezat România Mare pe baze trainice.

Români, veniți cu avântul și spiritul de jertfă al zilelor mari ale neamului. Și nu vă veți căi de jertfa voastră. Cu drag

veți ține minte vremile acestea, căci zilele cumplite ce vom trăi împreună, le vom prefăce în clipe de glorie și de mărire.

Acest apel a fost citit la aceiași oră în comitetul executiv al partidului conservator, în acela al partidului cons.-democrat, și la Ligă, în fața refugiaților, și e de prisos să mai adăogăm, că atât partizanii d-lor N. Filipescu și Tache Ionescu, cât și Românii refugiați, supuși încă monarhiei de Habsburg, l-au primit cu mare în-suflețire. Noua formațiune politică cuprinde deci fără excepție pe toți conservatorii de sub șesia d-lui Nicu Filipescu, pe toți cons.-democrații de sub șesia d-lui T. Ionescu, pe Românii Ardeleni și Bucovineni refugiați de curând sau stabiliți de mai multă vreme în țară. Ulterior și-au anunțat și mai continuă a-și anunța adesi-unile lor oameni neînregimentați în vr'un partid politic, diferiți fruntași ai vieții noastre publice, aderenții programului naționalist și o mulțime de partizani curagioși ai partidului dela putere.

Comitetul de conducere al federației unioniste se compune din d-nii: N. Filipescu, Tache Ionescu, I. Grădișteanu, Delavrancea, C. Olănescu, Dr. Istrati, C. Dissescu, N. Xenopol, V. Lucaci, Octavian Goga, S. Măndrescu.

Reproducem aici, cu titlul de document, următoarea declarație prin care publiciștii Ardeleni și Bucovineni își anunță alăturarea lor la *Federațiunea Unionistă*:

Subsemnații, publiciști din Transilvania și Bucovina, ascultând glasul conștiinței noastre în aceste zile de grea cumpănă prin care trece Neamul Românesc, simțim datoria să facem următoarea mărturisire de credință.

Urmând o linie dreaptă a unei nestrămutate convingeri politice manifestată în trecutul nostru de acasă, am văzut dela început în izbucnirea actualei conflagrații a continentului prilejul de desrobire a neamului nostru.

Incredințați că în aceste zile istorice condițiile de existență ale întregului Românism cer cucerirea prin arme a pământului strămoșesc de sub sceptrul dinastiei de Habsburg, am venit în Regat ca să ne oferim fraților noștri sufletul și brațele pentru biruința ideii moștenite din părinți.

Vreme de un an de zile de când se scurge sângele românesc sub steaguri dușmane, ne-am strigat durerea având deplină încredere în îndemnul frățesc al României și în înțelepciunea bărbatilor mențiți să hotărască destinele noastre.

Conștiinți de răspunderea faptelor ne-am dat seama, că neavând deplină cunoștință a situației diplomatice și militare, nu putem să indicăm noi înși-ne momentul intrării României în război. De aceea ne-am mărginit numai la o propagandă de principiu pentru lămurirea sufletească a țarei.

În timpul din urmă însă evenimentele au dat o deslegare definitivă raporturilor diplomatice ale regatului, fixând locul României alături de grupul de puteri ale Quadruplei Înțelegeri. Tot în acest timp noua stare de lucruri din imediata vecinătate a țării a pus în evidență în mod elementar și problema militară a statului român. Prin aceasta s'a desăvârșit opera de orientare a conștiinței publice.

Intemeiați pe aceste considerații și având deci factori hotărâtori pentru judecata și conștiința noastră, credem că față de noul război ofensiv al puterilor centrale împotriva regatului sârb și față de mobilizarea Bulgariei în alianță cu Austria, menținerea neutralității din partea României încercuite de dușmani este egală cu renunțarea la împlinirea idealului național.

Considerăm că noua situație se desfășoară ca o mare primădie pentru viitorul neamului și unește într'un singur mănunchi și cu un program unic pe toți oamenii politici cari împărtășesc această credință, subsemnații suntem convingși că ceasul desrobirei noastre a sunat.

Accentuându-se și cu acest prilej rezervă asupra problemelor interne, cari separă diferitele partide politice din țară și cari nu sunt astăzi obiectul preocupărilor noastre, îndeplinim un act de datorie și consecvență față de idealul național, când ne declarăm solidari cu înfrățirea bărbatilor politici grupați în Federațiunea unionistă pentru realizarea unității naționale.

Vom sprijini deci prin toate mijloacele lupta pentru determinarea unei acțiuni militare a țării, așteptând clipa mobilizării armatei române, sub al cărei steag vom cădea sau vom vedea izbânda cauzei noastre.

București 17 Septembrie 1915.

Dr. Constantin Buceșan, avocat, Sibiu; Dr. Petru Buceșan, medic, Sibiu; Iuliu Enescu, publicist, Sibiu; Aurel Esea, publicist, Sibiu; Dr. Onisifor Ghițu, inspector al școlilor românești, Sibiu; Octavian Goga, membru în comitetul național, Sibiu; Dr. Ion Grămadă, fost redactor la „Viața Nouă”, profesor, Cernăuți; Dr. Avram Imbroane, diacon, redactor la ziarul „Drapelul”, Lugoj; Dr. Dimitrie Marmeluc, profesor, Câmpulung; Cassian R. Munteanu, redactor la „Românul”, Arad; Vasile C. Osvadă, director de bancă, Hunedoara; Gheorghe Popp, fost redactor la „Tribuna”, Arad; G. Rotică, publicist, Câmpulung; Iosif Schiopul, fost redactor la „Tribuna” Arad; Dr. Emilian Slușanschi, fost redactor la „Gazeta Bucovinei”, avocat, Storojineț; Octavian Tăslăuanu, director al revistei „Lucașfărul” Sibiu.

Gheorghe Tofan, directorul revistelor „Junimea Literară” și „Școala”, profesor, Cernăuți.

AMINTIRILE UNUI DIPLOMAT RUS

(de pe timpul războiului româno-ruso-turc)

Continuăm cu publicarea amintirilor d-lui Nelidow; fost iusărcinat de afaceri la Constantinopol pe timpul războiului de la 1877, amintiri referitoare la tratativele ce d-l Nelidow le-a avut cu I. C. Brătianu în privința trecerii trupelor rusești peste teritoriul principatelor:

În ce privește compensațiile, împăratul nu ar vrea să dispute niciodată teritorii cari nu-i aparțin și nu ar putea fi vorba decât atunci când, la sfârșitul războiului, s-ar putea ști în mod precis din ce s-ar putea face un obiect de schimb și de anexiune. „Și dacă războiul ar fi nefericit, mi zise într'o zi Brătianu, cum ați putea să ne apărați? Vom fi sacrificați; Am un vis urât care mă urmărește: mi s'a spus că între Rusia și Austria a fost vorba de împărțirea României. Jurați-mi că aceasta nu va fi“. Replica d-lui Brătianu că Rusia, chiar în nenorocire, nu și-a părăsit niciodată prietenii.

Ne putând să obție la congresul din Paris nimic pentru sine, ea consimțise la mărirea României, și la conferințele care au urmat, dânsii stipulaseră evacuarea Greciei, ocupată de Englezi și Francezi în urma mișcării ce se produse acolo contra Turciei la începutul războiului. În privința convorbirilor dintre împărații Rusiei și ai Austriei însă, nu puteam să știu desigur nimic. Dar puteam să dau cuvântul meu de onoare că niciodată nu auzisem vorbind nicăeri în Rusia de o astfel de combinație, nici că nu auzisem că o astfel de conversație avusese loc între împărați. Această declarație părea că asigură pe D-l Brătianu și negocierile noastre luară caracter absolut practic și tehnic. Nimeni nu azista la ele, afară de noi doi. O singură dată, când era vorba de drumurile de fier, îmi trimise un ofițer de stat major, colonelul Fălcoianu, pentru a trata câteva chestiuni oficiale, pe care din parte-mi le încredinșasem prințului Cantacuzene. Întâlnirile noastre nu erau dese; ele aveau loc în diferite locuri, în cea mai mare parte seara. Astfel într'o zi mă anunță, că va trimite seara pe un domn, un coleg al său Radu Mihai, să ne conducă, dar că conducătorul nu avea ordinul să mă chestioneze și mă rugă ca nici eu să nu-i vorbesc. Programul fu executat; acesta mă lăsă în anticamera unei vile la bariera orașului. Suii o scară și mă găsi într'o cameră, în care intră după câteva minute D-l Brătianu printr'o ușă secretă.

Popasul meu secret la București a ținut 3 săptămâni și fu

În adevăr un tur de forță și o șansă miraculoasă că nimeni din oraș nu aflase nimic. Se pare, că existau oare care bănueli, că ceva se lucra în secret, dar nu se știa nici unde, nici ce, nici de cine. Unul din foștii mei colegi, baronul de Alvensleben, care era la acea epocă agentul diplomatic al Germaniei în România, îmi reproșă mai târziu că mă ascursesem așa de bine, chiar și de dânsul.

De altfel într'o zi, D-l Brătianu mi se păru puțin cam neliniștit; cineva spusese în culoarele Camerei că la București se găsea un negociant rus cu care trata ministerul. Brătianu negase, dar presă încheierea afacerii, pentru ca să pot pleca cât de curând. Și cu toată această insinuație, nici un jurnal nu a vorbit vre-o dată de misiunea mea la București, cu toate că chestiunea ce tratam trebuia să intereseze în primul rând lumea politică, ca dovadă evidentă a intențiunilor și a rezoluțiunilor Rusiei. Proiectul de convenție fu deci întocmit în mod definitiv, confruntat, aprobat de o parte și alta și nu mai avea de cât să primească sancțiunea oficială. Nu mă laud zicând, că acest act era foarte bine făcut și răspundea la toate cerințele situației, în vederea căreia fusese dresat.

Ideia dominantă era de a evita conflictele între guvernele și administrațiile reciproce, de a regulariza atât cât posibil raporturile șefilor militari cu autoritățile locale și cu populația, de a preveni mai ales aceste interminabile reclamații, plângeri și solicitări, urmări inevitabile ale trecerei unci armate pe teritoriu străin.

În momentul când negociam convenția p. războiul de la 1877, mai erau încă neregulate conturi și procese datând de la trecerea armatei noastre prin Moldova și Valachia în 1853 și 1854! Pentru a preveni astfel de posibilități, sau a micșora probabilitatea unor astfel de „queus“ se străduiau Românii și eu singur credeam că trebuie să fac tot posibilul în aceeași direcție. Stabilisem că un comisar general român va fi atașat la cartierul general rus și că un funcționar analog rus va fi acreditat pe lângă guvernul român și că prin mijlocirea acestora se va face legătura între armată și autoritățile române. Din nefericire ministerul de afaceri străine, ostil în principiu războiului și neîngrijindu-se de necesitățile ce el creiază, neglijase traducerea convențiunei în rusește și împărțirea ei acelor cari trebuiau să se conformeze ei. Șefii armatei, afară de marele duce și statul său major, ignorau chiar că avuseseră loc negociațiuni și că o convenție oarecare fusese încheiată.

De altfel ei preferau să aibă mâinile libere, de cât să se simtă

până la un anumit punct legați de oareși care obligați față de țara ce o traversau și ocupau, și care, departe de a fi o țară cucerită, era un teritoriu independent și amic. De altfel, semnarea definitivă a convenției și ratificarea ei nu avură loc decât în ultimul moment, în ajunul ostilităților. Negocierile ce urmau fără încetare la Constantinopol întrețineau la Petersburg și în Europa speranța unei soluțiuni pașnice și nici prințul Gorgiacof nici D. Brătianu nu se grăbiră să ia măsuri în vederea războiului. Lipsa pleniputerilor, care era principala lipsă a situației mele, mă împedica să utilizez dispoziția favorabilă în care ne găseam reciproc, primul ministru român și eu, pentru a semna la fața locului și imediat proiectul convenit. Când totul fu redactat și copiat, propusei D-lui Brătianu, de oare ce refuza să semneze actul, să-l parafezeze cel puțin. Refuză cu încăpățănare spunând că aceasta ar putea să-l piardă pe el, pe suveranul său și pe țara sa.

El consimți ca textul să fie citit în fața baronului Stuart și a prințului Cantacuzene și se obligă pe cuvânt de onoare să-l semneze neschimbat imediat ce delegatul rusesc va aduce pleniputerile sale; declară însă că nu ar fi putut să obție de la Principe autorizație de a semna sau parafa un act unilateral, de oarece din cealaltă parte nu era nimeni bine delegat să o facă. Mai târziu ministerul nostru de finanțe se ridică, pe nedrept; după părerea mea, contra uneia din stipulațiunile ce crezusem că puteam să admit privitor la plata furniturilor, atunci, D-l Brătianu, care înțelesese ce spunea și ce nu spunea între proiectul tratatului, ceru în schimb admiterea unor modificări, la care ministerul, puțin îngrijit de a se pune la adăpost contra eventualităților viitorului, pe care el de altfel nici nu voia să le prevadă, avu slăbiciunea să le consimtă. Obligația de a conserva integritatea teritoriului românesc fu exprimată în termeni mai clari și Cabinetul din București avu o aparență de dreptate acuzându-ne mai târziu când, la Stefano, am cerut retrocedarea părții din Basarabia desfăcută de noi la 1856, că am călcat angajamentele luate și am procedat cu rea credință. Îm dădusem deci degeaba toate silințele, ca să înlătur țării mele această umilință.

CRONICA

Politice și Culturale.

Clubul conservatorilor marghilomaniști.— În săptămâna trecută, conservatorii d-lui Marghiloman, și-au inaugurat noul sau mai bine zis primul local, aflător în palatul Imobiliara din Calea Victoriei, față în față cu Terasa. E caracteristic pentru moravurile acestei țări, că, pentru a se impune (?), clubul d-lui Marghiloman, și-a închiriat acest local cu o chirie exorbitantă, de 20.000 Lei pe an.

Dacă i s'ar fi cerut însă d-lui M. sau clubului d-sale numai a zecea parte din această chirie anuală, să zicem pentru un scop cultural al Românilor din Basarabia—căci despre cei din Transilvania nici nu putezăm a vorbi—suntem siguri că d-sa n'ar fi dat nici o para. Unde e vorba de interes național și de iubire de frate, nu se găsește mijloace; unde e vorba de lux, de interese particulare, de sfidare, acolo se găsește ușor nu numai zeci, dar și sute de mii de lei cari se aruncă în vânt.

Alte tendințe de maghiarizare.— Cetim în „Telegraful român“ din Sibiu, următoarea informație care spune foarte mult despre loialitatea spiritului unguresc față de naționalitățile cari își varsă sângele pe câmpiile Rusiei, pentru patria, care e patria exclusiv maghiară de mâne:

„Presa maghiară jubilează, fiindcă episcopul greco-catolic din Eperjeș a dat o ordinațiune, prin care scoate din uz în dieceza sa literele cirile folosite de Ruteni, introducând în toate manualele de școală scrierea fonetică maghiară, deci literele maghiare. Chiar și manualele de religie și cărțile de rugăciuni vor fi tipărite cu litere maghiare. O foarte mare maghiară leagă mari speranțe de această inovație, pentru că „din slova maghiară va răsări inimă maghiară, sentiment maghiar, gândire maghiară, limbă maghiară“, cu un cuvânt *maghiarizarea*. Noi însă zicem, că zilele prin cari trecem nu sunt prielnice pentru astfel de inovații, dar nici pentru preamărirea lor“.

„Sfârșari și eroi“.— (Händler und Helden). Acesta e titlul unei broșuri datorite marelui economist german Werner Sombart dela Universitatea din Berlin, apărută în timpul din urmă în editura lui Duncker și Humblot. Războiul actual e, după Sombart, un produs al unor concepții de viață cu totul deosebite. Englezii înțeleg viața ca o negustorie; Germanii o înțeleg ca eroism. De aci marele conflict. Englezii au o concepție de sfârșari, Germanii o concepție de eroi...

Maniere ungurești.— Se spune, că un fost ministru român, trecând deunăzi prin vama ungurească, a trebuit să se supună unei foarte severe și minuțioase perchezii corporale. Cu alte cuvinte, înaltul personaj român, a fost desbrăcat până la piele și cercetat la rând cu ceilalți călători.

În acelaș timp, la noi, d. von dem Busche își face plimbările obișnuite în zona militară dela Bușteni, fără să ne supărăm prea tare pentru atâta lucru.

Hotărât, Unguri sunt mai democrați, decât noi. Ei nu știu să facă vre-o deosebire între un ministru și între un simplu cetățean, —când și unul și altul sunt români...

La ce se gândesc Sașii din Sibiu?.— Ziarul oficios al Sașilor din Transilvania, „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ scrie că după războiu, limba germană va trebui să devie limba diplomatică internațională.

Să nu fie cam pripită această propunere.

O nouă Ligă.—*Liga pentru încurajarea răsului simbolist și ilariant.*—Deodată cu adormirea „Ligei culturale”, despre care nu se mai aude nimic și care în aceste vremuri mai mari de cât ori care altele din trecutul neamului nostru, nu face nici cât făcea în cele mai liniștite vremuri normale, o nouă Ligă a luat viață în Capitala românismului.

Această Ligă, dându-și seama de multiplele trebuințe sufletești actuale, caută să le satisfacă în modul cel mai prompt pentru fiecare cetățean. Ea-i chiamă pe toți la sine, oferindu-le hrana sufletească de care cu toții au nevoie și care desigur că-i satisface pe toți. Putem spune că interesul Capitalei față de această Ligă pentru încurajarea răsului simbolist și ilariant, e excepțional de mare.

Publicăm aici apelul adresat de Ligă către toți cetățenii, apel aflat pe toate zidurile Capitalei. Iată-l:

„Cetățeni!

Ziua mare a sosit. Cimplitul flagel ce bântuia în masele populare a dispărut. Odată cu această dispariție, soarele strălucește din nou pe firmamentul țării noastre. Fiți demni, fiți energici și veniți în corpore să vedeți revista „Marafet Bucluc” la teatrul Eforiei și atunci toți vă veți convinge de puterea spiritului uman. Fraților, în fiecare seară la Eforie se râde, se râde cu lacrimi, căci Marioara Ginsky și Tănase și cu sunt ala fonse.

Liga pentru încurajarea răsului simbolist și ilariant.

Trebuie să mărturisim că după părerea noastră, nici nu mai era nevoie de acest apel și nici chiar de constituirea Ligei, căci publicul și așa aleargă nebunește la marafetul dela Eforie. Ar fi fost nenatural ca publicul bucureștean, care s'a anunțat în anul acesta cu „*Intrăm ori nu intrăm*”, cu „*Marcă, Rublă și Coroană*”, cu „*E lată rău*”, „*Cum am face*”, „*Mai vezi de altul!*” să nu sprijinească și noua revistă „*Marafet bucluc*”, care e atât de înălțătoare, atât din punct de vedere moral cât și patriotic.

Fericită țară, care are atâtea Ligi, toate atât de harnice!

Doă cărți despre Bucovina.—D-l Dr. I. Nistor, profesor la Universitatea din Cernăuți și membru al Academiei române, a publicat o broșură (16 pg.) despre „*Bucovina sub raportul politic și administrativ*”; iar de Dr. Nicolae Coman o carte care tratează despre „*Martiriul Bucovinei*” în anii 1914—1915, (București, 285 pg., prețul 1.50 Lei). E închinată: Martirilor bucovineni: celor executați—dueroasă amintire, celor ce sufăr încă—mângâiere și nădejde”.

Recomandăm ambele cărți cetitorilor noștri.

Către abonații „Tribunei”.—S'a împlinit o jumătate de an dela apariția revistei noastre.

Această revistă s'a susținut până acum numai și numai prin sprijinul material al cititorilor săi.

Cum cele mai multe abonamente nu sunt achitate decât pe o jumătate de an, rugăm pe on. abonați ai „Tribunei”, să binevoiască a ne acorda și mai departe sprijinul lor, înnoindu-și abonamentul.